

מיפוי תפוקות בפנימיות השירות לילד ולנוער

טליה חסין ניקול טליאס הילה דולב

מחקר זה נערך במימון האגף למחקר, תכנון והכשרה
במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

עריכת לשון: רעיה כהן
תרגום לאנגלית (תקציר): ג'ני רוזנפלד
עיצוב גרפי: ענת פרקו-טולדנו

מכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל
ת"ד 3886 ירושלים 91037
טלפון: 02-6557400 | פקס: 02-5612391
brookdale.jdc.org.il

ירושלים | שבט תשע"ט | ינואר 2019

עוד פרסומים של המכון בנושא

אלנבוגן-פרנקוביץ', ש., נבות, מ., רזניקובסקי-קוראס, א., גרסימנקו, א. בן רבי, ד. (2018). מדריכי פנימיות לילדים בסיכון בישראל - תמונת מצב ואסטרטגיות להתמודדות עם אתגרי עבודתם. דמ-775-18.

סבו-לאל, ר. (2017). ילדים ונוער בסיכון בישראל. דמ-748-17.

נבות, מ., שורק, י., סבו-לאל, ר., בן-רבי, ד. (2017). מערכת השירותים לילדים בסיכון ולמשפחותיהם: הישגים ואתגרים על פי מחקרי ברוקדייל. דמ-737-17.

כורזים, מ., ניר, ש. (2015). תחלופת מדריכים חינוכיים במסגרות חוץ-ביתיות של רשות חסות הנוער: מאפיינים וסיבות. דמ-548-14.

בן-רבי, ד., חסין, ט. (2006). פנימיות קהילתיות ופנימיות יום: דרכי עבודתן ומצב הילדים וההורים. סיכום שלוש שנות מחקר. דמ-477-06.

את הפרסומים אפשר להוריד ללא תשלום מאתר המכון: brookdale.jdc.org.il

תקציר

רקע

במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מתקיים תהליך של מעבר לחשיבה תוצאתית (מכלול נורמות ומנגנונים המעודדים חתירה מתמשכת לשיפור תוצאות בשירותים חברתיים), כחלק מהמהלך המשרדי של "מיזם התוצאות" - מיזם החותר לפיתוח, למיסוד ולהטמעה של החשיבה התוצאתית בשירותי הרווחה במטרה להביא לידי שיפור איכות ההתערבות שלהם. לפיכך מתבצע במשרד תהליך חשיבה מחדש על פנימיות השירות לילד ולנוער: תורת העבודה, השמה, התמודדות עם נשירה ותעריפים. במסגרת התהליך הוחלט למפות את מגוון התפוקות הקיים כיום בפנימיות. המשרד פנה ליחידה לאיכות בשירותים חברתיים במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל כדי שתבצע את המיפוי, עקב התמחותה בנושא הטמעת החשיבה התוצאתית וכן בשל ניסיונה רב השנים בעבודה עם פנימיות השירות לילד ולנוער בנושא שיפור איכות.

מטרות

מטרת המיפוי היא לאסוף מידע מקיף ועדכני על התפוקות הניתנות לחניכים בפנימיות השירות לילד ולנוער. מידע זה ישמש בסיס לגיבוש מדיניות ולקבלת החלטות במסגרת הרפורמה בפנימיות השירות.

שיטות

שלב העבודה הראשון כלל כינוס שלוש קבוצות מיקוד מחוזיות של מפקחים ארציים, מנהלי פנימיות ורכזי טיפול, במטרה לזהות את התפוקות ולגבש רשימה לצורך המיפוי. בשלב השני נערך סקר בקרב מנהלי הפנימיות על אודות התפוקות: תפוקות הניתנות ישירות לחניכים; תפוקות מערכתיות, כלומר פעולות של הצוות שאינן כוללות השתתפות ישירה של החניכים אך משפיעות עליהם בעקיפין (למשל הכנת תוכנית טיפול); ותפוקות לצוות הפנימייה (למשל השתלמויות). הסקר נעשה באמצעות שאלון למילוי עצמי באינטרנט. השאלון הועבר ל-96 מנהלי פנימיות שהשירות לילד ולנוער במשרד העבודה והרווחה אחראי להן מתוכם השיבו 55 מנהלים, כלומר שיעור היענות של 57%.

ממצאים מרכזיים

הפנימיות מיישמות מגוון רחב של תפוקות, בייחוד בתחומים הקשורים לתהליכי העבודה של צוות הפנימייה עבור החניכים (שיעור הפעלה ממוצע של 95%), השגחה והתערבות רפואית ופרה-רפואית (89%) ותפוקות רחבות השתתפות (88%), המתבצעות בקרב קבוצות רחבות של חניכים, למשל פעילויות הפגתיות והעשרתיות כגון טיולים או מופעים. מתוך 103 תפוקות שמופן, הפנימיות מפעילות בממוצע 66 תפוקות. נמצאו הבדלים מעטים בין הסוגים השונים של הפנימיות והמודלים השונים להפעלתן, בהיקף ההפעלה של התפוקות.

מסקנות עיקריות

ההבדלים בין התעריפים הניתנים לפנימיות על פי מאפייני החניכים וכן ההבדלים בין הפנימיות לפי מודל ההפעלה אינם באים לידי ביטוי בהיקף ובסוג של התפוקות הניתנות בפנימיות. יש צורך במחקר נוסף כדי לבדוק עד כמה התפוקות הניתנות לחניכים נותנות מענה מספק לצורכיהם.

דברי תודה

ברצוננו להודות לכל האנשים שעזרו בביצוע המיפוי ובהכנת הדוח.

ראשית, ברצוננו להודות לעמיתינו במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: לאורלי מנזלי, ששימשה בתקופת העבודה על המיפוי כמנהלת תחום תכנון ומדיניות רווחה, אגף בכיר מחקר תכנון והכשרה; לד"ר הלה חיים צוויג, ששימשה מפקחת ארצית: פיתוח תוכניות, תשתיות ובקרת איכות, השירות לילד ולנוער; לחמה ישראלי שמייסר, מפקחת פנימיות ארצית, השירות לילד ולנוער. תודה גם לרקפת בן גיא, שהייתה סגנית מנהלת האגף לשירותים חברתיים ואישיים. תודה למפקחים הארציים על הפנימיות בזמן תחילת המיפוי: בנצי בראנץ ויוסי וקנין.

תודות שלוחות למשתתפים בקבוצות המיקוד - מפקחות מחוזיות, מנהלי פנימיות ורכזי טיפול.

תודה למנהלי פנימיות הרווחה ברחבי הארץ, אשר השקיעו מזמנם והשיבו על שאלון המיפוי.

לבסוף, תודות לחברינו במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל, אשר סייעו בשלבים השונים של המחקר. תודה לבן שלומי על מחשוב השאלון, לד"ר דמיטרי רומנוב על הייעוץ המתודולוגי, לד"ר טל ארזי על עזרתה בהבניית התפיסה למיון וארגון של התפוקות, ולד"ר תמי צמח-מרום על הערותיה המועילות; לרעיה כהן על עריכת הלשון, לג'ני רוזנפלד על התרגום לאנגלית של התקציר ולענת פרקו-טולדנו על ההכנה לדפוס.

תוכן עניינים

1	1. מבוא
1	1.1 רקע
2	1.2 מבנה הדוח
4	2. המיפוי: מטרה ומהלך העבודה
4	2.1 מטרת המיפוי
4	2.2 מהלך העבודה
7	3. ממצאים
7	3.1 תפוקות פרטניות: טיפוליות
9	3.2 תפוקות פרטניות: לא טיפוליות – ליווי ותמיכה אישית לחניך
11	3.3 תפוקות קבוצתיות: טיפוליות
12	3.4 תפוקות קבוצתיות: חינוכיות-העשרתיות
14	3.5 חוגים
16	3.6 תפוקות רחבות השתתפות: לכמה קבוצות, שכבות גיל או לכלל-הפנימייה
16	3.7 תפוקות להורים ולמשפחה
18	3.8 תפוקות רפואיות ופְּרָה-רפואיות
19	3.9 תפוקות למען מיצוי זכויות החניך ולסנגור
20	3.10 טיפול מערכתי בחניכים
21	3.11 תפוקות לצוות הפנימייה: השתלמויות, הדרכות ופעילויות לשימור הצוות ולהגברת מוגנות הצוות
27	4. ממצאים מסכמים
32	5. מגבלות עבודת המיפוי
33	מקורות
34	נספחים
34	נספח א: מיפוי תפוקות בפנימיות – ממצאי קבוצות המיקוד
45	נספח ב: רשימת הפנימיות שמנהליהן מילאו שאלונים
47	נספח ג: פנימיות שבהן המנהלים השיבו על השאלון לעומת פנימיות שבהן המנהלים לא השיבו על השאלון
48	נספח ד: אחוז החניכים המקבלים תפוקות
51	נספח ה: השוואת היקף הפעלת התפוקות לפי מודל הפנימייה

רשימת לוחות

6	לוח 1: מספר המנהלים שהשיבו, על פי פרקי השאלון
8	לוח 2: מקצועות המטפלים המועסקים בפנימיות, לפי סוג הפנימייה
9	לוח 3: שיטות הטיפול בפנימיות, לפי סוג הפנימייה
10	לוח 4: תפוקות לליווי ותמיכה אישית בחניך, לפי סוג הפנימייה
12	לוח 5: קבוצות טיפוליות, לפי סוג הפנימייה
13	לוח 6: תפוקות קבוצתיות חינוכיות-העשרתיות, לפי סוג הפנימייה
14	לוח 7: הפעלת חוגים בפנימייה או הפניה לחוגים בקהילה, לפי הסוג והמודל של הפנימייה
15	לוח 8: מספר חוגים ממוצע בפנימייה או הפניה לחוגים בקהילה, לפי הסוג והמודל של הפנימייה
16	לוח 9: תפוקות רחבות השתתפות, לפי סוג הפנימייה
17	לוח 10: תפוקות להורים ולמשפחה, לפי סוג הפנימייה
18	לוח 11: תפוקות להשגחה והתערבות רפואית, לפי סוג הפנימייה
19	לוח 12: ממוצע החניכים המטופלים, לפי סוג הפנימייה ומודל הפנימייה
20	לוח 13: תפוקות למען מיצוי זכויות החניך וסנגור, לפי סוג הפנימייה
21	לוח 14: תפוקות טיפול מערכתי בחניכים, לפי סוג הפנימייה
23	לוח 15: נושאי ההשתלמויות בפנימיות, לפי סוג הפנימייה
24	לוח 16: פנימיות המקיימות הדרכות קבועות לאנשי צוות, לפי סוג הפנימייה
25	לוח 17: פנימיות המקיימות הדרכות קבועות לאנשי צוות בתדירות של אחת לשבוע לפחות, לפי סוג הפנימייה
26	לוח 18: תפוקות לשימור הצוות ולהגברת מוגנות הצוות, לפי סוג הפנימייה
27	לוח 19: מדדי נטייה מרכזיים של היקף הפעלת התפוקות בפנימיות, דיווחים של 48 מנהלים
28	לוח 20: אחוז ממוצע של תפוקות מופעלות מכל אסטרטגיית התערבות, לפי סוג הפנימייה
29	לוח 21: התפוקות הישירות לחניכים, הנפוצות ביותר
30	לוח 22: התפוקות המערכתיות לחניכים, הנפוצות ביותר
31	לוח 23: התפוקות לצוות, הנפוצות ביותר

רשימת לוחות בנספחים

47	לוח ג: השוואה בין מאפייני הפנימיות שמנהליהן מילאו את השאלון לבין מנהלי הפנימיות שמנהליהן לא מילאו את השאלון
48	לוח ד1: ממוצע, סטיית תקן וערכי קיצון של החניכים המקבלים תפוקות ליווי ותמיכה אישית לחניך
48	לוח ד2: ממוצע, סטיית תקן וערכי קיצון של החניכים המקבלים תפוקות קבוצתיות חינוכיות-העשרתיות
49	לוח ד3: ממוצע, סטיית תקן וערכי קיצון של החניכים המקבלים תפוקות רחבות השתתפות
49	לוח ד4: ממוצע, סטיית תקן וערכי קיצון של החניכים המקבלים תפוקות להורים ולמשפחה
50	לוח ד5: ממוצע, סטיית תקן וערכי קיצון של החניכים המקבלים תפוקות השגחה והתערבות רפואית ופְּרָה-רפואית
51	לוח ה1: מקצועות המטפלים המועסקים בפנימיות, לפי מודל הפנימייה
51	לוח ה2: תפוקות לליווי ותמיכה אישית לחניך, לפי מודל הפנימייה
52	לוח ה3: תפוקות קבוצתיות חינוכיות-העשרתיות, לפי מודל הפנימייה
52	לוח ה4: תפוקות רחבות השתתפות, לפי מודל הפנימייה
53	לוח ה5: תפוקות להורים ולמשפחה, לפי מודל הפנימייה
53	לוח ה6: תפוקות להשגחה והתערבות רפואית, לפי מודל הפנימייה
54	לוח ה7: תפוקות למען מיצוי זכויות החניך וסנגור, לפי מודל הפנימייה
54	לוח ה8: תפוקות טיפול מערכתי בחניכים, לפי מודל הפנימייה
55	לוח ה9: נושאי ההשתלמויות בפנימיות, לפי מודל הפנימייה
55	לוח ה10: פנימיות המקיימות הדרכות קבועות לאנשי צוות, לפי מודל הפנימייה
55	לוח ה11: פנימיות המקיימות הדרכות קבועות לאנשי צוות בתדירות של אחת לשבוע לפחות, לפי מודל הפנימייה
56	לוח ה12: תפוקות לשימור הצוות ולהגברת מוגנות הצוות, לפי מודל הפנימייה

רשימת תרשימים

15	תרשים 1: קשיים בהשתתפות החניכים בחוגים בפנימייה ובקהילה
24	תרשים 2: תדירות ההדרכות לאנשי הצוות
25	תרשים 3: הגורם המעביר את ההדרכות לאנשי הצוות
	נספח ה
56	תרשים ה: הגורם המעביר את ההדרכות לאנשי הצוות, לפי מודל הפנימייה